

*Юлдашева Л. П.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри слов'янської філології та загального мовознавства
Київського міжнародного університету*

ЛІТЕРАТУРНІ ОНІМИ ЯК ЗАСІБ СТРУКТУРУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ У ТВОРАХ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Анотація. У статті проаналізовано онімний фонд літератури для дітей та юнацтва. Метою наукової студії є аналіз функційно-семантичних особливостей творів для дітей та юнацтва Л. Ворониної, О. Дерманського, Г. Малик та В. Читая. Задекларована мета досягнута внаслідок реалізації таких завдань: з'ясування ролі літературних онімів у структуруванні художнього простору творів для дітей та юнацтва; визначення основних семантичних розрядів літературних онімів; аналізові онімів за їхніми функційними ознаками. У праці осмислено феномен літературного оніму; уточнено й уніфіковано поняттєво-термінологічний апарат із теми. Визначено, що у художній літературі вибір власного імені є надзвичайно важливим інструментом структурування дійсності. Літературні оніми належать до універсальних категорій художнього тексту, сприяють реалізації авторської концепції світосприйняття, оскільки оніми, крім номінування, формують історичне й культурне тло твору, наповнюють його образним змістом. Оніми одного цілісного естетичного об'єкта утворюють систему, замкнений комплекс, ономастикон, усі елементи якого взаємопов'язані й слугують реалізації авторського задуму. Стилістичне навантаження оніма залежить від співтворчості письменника, націленого на актуалізацію певного елемента відповідно до свого задуму, та читача, здатного досягнути доступний йому підтекст, опираючись на власний досвід, а також на фонові знання. Визначено, що онімний простір творів для дітей та юнацтва зазвичай вибудовано з урахуванням жанрових характеристик твору, сюжетною основою якого є рольова гра як модель сприйняття світу й реалізації соціальних потреб дитини. Доведено, що форма рольової гри дає змогу досягнути «комунікативної рівності» адресанта та адресата мовлення; визначає вибір мовленнєвих ресурсів твору, із-поміж яких найвагоміше місце посідають оніми. Запропоновано семантичну та структурну характеристики репрезентантів онімного фонду. З'ясовано специфіку функційних різновидів літературних онімів. Перспективу подальших досліджень убачаємо в докладному вивченні прагматичних особливостей літературних онімів.

Ключові слова: літературні оніми, антропоніми, зооніми, міфоніми, топоніми, космооніми, імена-актанти, імена-фон, імена-характеризатори.

Постановка проблеми. Література для дітей та юнацтва – особливий тип літератури, художня й мовна організація якої орієнтована на читача-дитину, його потреби та особливості сприйняття інформації. Вона завжди була одним із чинників, що визначають становлення національної свідомості. Саме на сторінках художніх творів дитина черпає знання про навколишній світ, які допомагають сформувати її світогляд та систему цінностей, саме тут вона пізнає культуру народу, історію та тра-

дицію. Майстерно дібране автором художнє слово стає ключем до розуміння тексту.

Художні твори для дітей та юнацтва є формою комунікації дорослого світу з дитячим. Діалог автора з такою аудиторією вибудований за іншими законами, ніж діалог із реципієнтом-дорослим, з огляду на особливості дитячого сприйняття, що є передумовою осягнення тексту. Дитячі письменники не можуть обмежитися індивідуально-авторським баченням світу та втіленням його моделі у творі. Успішній комунікації з дитиною має сприяти обізнаність із віковими психологічними особливостями дітей, закономірностями розвитку й актуальними запитани дитини тієї чи тієї вікової категорії. Письменник ставить за мету не лише розважити юних читачів, а й розвинути уяву, фантазію, сформувати естетичні смаки, долучити до морально-етичних цінностей, надати інформацію про прийнятні моделі поведінки в соціумі.

У творах для дітей та юнацтва надзвичайно важливе значення мають художні оніми. Це власні назви «художніх об'єктів, створених уявою письменника і введені ним у текст літературно-художнього твору» [23, с. 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині літературна ономастика належить до актуальних напрямів лінгвістики, є важливою ланкою теорії тексту та лінгвостилістики. Науковці активно розбудовують загальну теорію оніма, розширюючи амплітуду ономастичних досліджень, формують літературну антропонімію й топонімію. Зацікавлення лінгвістів власними назвами в структурі художнього тексту дедалі зростає, про що свідчить поява численних наукових розвідок. Стилістичні функції онімів у художній літературі досліджували Н. Васильєва [5], Ю. Карпенко [13], А. Критенко [14], М. Рудяков [20]; співвідношення ономастикону художнього тексту та реального світу, системність поетичної ономастики та її роль у художньому тексті – М. Бережна [4], В. Михайлов [18], А. Романенко [19], О. Сколздря [21], Я. Шебештян [25] та ін. Проте, попри ґрунтовне дослідження онімної царини художнього твору, і досі існують проблемні аспекти, які потребують подальшого студіювання. Зокрема, функційно-стилістичний потенціал онімних одиниць творів для дітей та юнацтва визначено лише частково, не з'ясовано склад, семантику та структуру онімних компонентів сучасних художніх текстів, не досліджені механізми онімного моделювання та мотивації, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Метою статті є аналіз функційно-семантичних особливостей творів для дітей та юнацтва Л. Ворониної, О. Дерманського, Г. Малик та В. Читая. Досягненню задекларованої мети сприятиме реалізація таких завдань: 1) з'ясувати роль літературних онімів у структуруванні художнього простору творів

для дітей та юнацтва; 2) визначити основні семантичні розряди літературних онімів; 3) проаналізувати оніми за їхніми функційними ознаками.

Виклад основного матеріалу. Для позначення сукупності власних назв у художньому тексті вживають різні терміни: «літературна ономастика», «ономастична лексика художнього тексту», «художні оніми», «антропонімічна система художнього тексту», «поетична онімічна система», «ономастика художнього тексту», «художня ономастична система», «художня система імен», «художній ономастикон», «поетоніми» тощо. У науковій роботі ми послуговуємося термінами *оніми*, *літературні оніми* як більш ustalеними, хоча вважаємо, що для позначення онімів, ужитих у художніх творах, прийнятним є й термін *поетоніми*, тому для уникнення повторів використовуємо і його.

Використовуючи власну назву, автор актуалізує окремі індивідуальні риси персонажа чи характерні ознаки конкретного місця. Як зауважує В. Михайлов, «входячи в той чи той структурно-змістовний, мовленнєво-композиційний, тематичний контекст, власні імена різнобічно сприяють формуванню образної структури твору, реалізації конкретного художнього завдання: характеристикі персонажів, створенню образу автора, вираженню ідейної позиції письменника» [18, с. 82].

Оніми одного цілісного естетичного об'єкта утворюють систему, замкнений комплекс, ономастикон, усі елементи якого взаємопов'язані й слугують реалізації авторського задуму. Стилістичне навантаження оніми залежить від співтворчості письменника, націленого на актуалізацію певного елемента відповідно до свого задуму, та читача, здатного досягнути доступний йому підтекст, опираючись на власний досвід, а також на фонові знання.

У літературних онімах домінує когнітивний аспект, що є результатом пізнавальної діяльності письменників. Акцентування такого підходу передбачає з'ясування аксіологічної природи оніми, унаслідок виявлення якої автор виокремлює суб'єктивно чи об'єктивно важливі ознаки героїв, географічних об'єктів і вербалізує їх як фрагмент знання про навколишній світ.

Експресивна ефективність, стилістична дієвість поетонімів відрізняється за виразністю, що залежить від майстерності письменника, його уваги до онімного потенціалу, від різновиду імені тощо. У художніх творах для дітей і юнацтва використовують традиційні оніми (*Аля* (17), *Сашко* (12), *Лондон* (9)) та промовисті власні назви (сміхожери *Гам*, *Гризь* і *Кусь* (6), *Чудове Чудовисько* (12) та ін. Традиційні оніми, попри відносну ненав'язливість, незрозумілу внутрішню форму, не позбавлені художньої значущості: нейтральна етимологія визначає їхнє місце в низці загальнономічних знаків.

На особливу увагу заслуговують літературно-художні оніми з прозорою мотивацією. Вони первинно означають не конкретну особу, а конкретний типовий образ. Його семантика має додаткову експресивно-емоційну конотацію. Персонажі отримують промовисті прізвища зі зрозумілою внутрішньою формою, топоніми містять точну характеристику об'єкта. Використання таких колоритних номенів створює бажаний стильовий ефект, що надає тексту відповідної тональності, у якій виражено ставлення автора до предмета зображення. У літературі для дітей і юнацтва особливо важливим є доонімне, етимологічне значення власної назви.

Для з'ясування функційних особливостей оніми важливі такі чинники: 1) мовна належність; 2) мотивація; 3) семантика апелятивної основи; 4) морфемне значення форманта власної назви; 5) граматична кореляція компонентів власної назви; 6) фонетичні особливості; 7) ставлення комуніканта до позначуваного об'єкта, особи тощо [1, с. 24].

Робота письменника над онімним наповненням твору передбачає добір її складників із реальної онімії, утворення оригінальних онімів на основі наявних моделей та переходу апелятивів до розряду онімів. Поетонімам притаманна образність, семантична мінливість, контекстуальна зумовленість, яскрава внутрішня форма. Номінуючи героя чи географічне місце, автор зазвичай не лише вказує на позначуваний об'єкт, а й наповнює його змістом, а отже визначає його якісні показники.

Онімний простір творів для дітей та юнацтва зазвичай вибудовано з урахуванням жанрових характеристик твору, сюжетною основою якого є рольова гра як модель сприйняття світу й реалізації соціальних потреб дитини. Форма рольової гри дає змогу досягнути «комунікативної рівності» адресанта та адресата мовлення; визначає вибір мовленнєвих ресурсів твору, із-поміж яких найвагоміше місце посідають оніми.

Основною характеристикою лексичного фону власного імені слугує виявлення внутрішньої форми імені. У сучасних творах для дітей та юнацтва використано різні розряди онімів, які створюють дивовижний та цілком конкретний художній світ, сприяють розумінню естетичних ідей письменника. Серед літературних онімів переважають антропоніми. До літературних антропонімів, як і до реальних, зараховують будь-яке ім'я, яке може мати людина: особисті імена, прізвища, по батькові, прізвиська, клички, псевдоніми тощо. Літературні антропоніми називають дійових осіб, головних героїв та епізодичних персонажів, за своєю значущістю вони постають ключовими словами твору.

Для частини імен художніх творів виявлення внутрішньої форми не є актуальним. Насамперед це стосується імен героїв – реальних дітей. Такі персонажі мають імена, узяті зі звичайного українського антропонімікону, вони вжиті відповідно до традицій називання дітей: *Дмитрик* (6), *Клим* (7), *Оля* (8), *Соня*, *Сашко* (12), *Аля*, *Юрко*, *Василь* (17), *Ксеня* (28). Такий різновид онімів сприяє реалістичному, типовому зображенню персонажів, але й постає засобом індивідуалізації літературних героїв. Для передавання невимушеної атмосфери спілкування в дитячому колективі письменники часто використовують демінутивні: *Маляка* (Марійка) (11), *Олянка* (6), *Климчик* (7).

Окрім власних імен, антропоніми можуть бути репрезентовані іншими структурно-семантичними моделями: прізвище (*Івасюк* (17)); двочленими – ім'я та прізвище (*Лісова Валя* (12), *Люба Чаварга* (17), *Федько Ходанич* (17)), ім'я та по батькові (*Лариса Адальбертівна*, *Маргарита Семенівна* (17), *Арнольд Сильвестрович* (12), *Дора Микитівна* (12), *Юрій Михайлович* (15), *Ганна Петрівна* (6), *Дирмидонт Пирмидонтович* (17), *Тиберій Тиберійович* (17)); тричленими – прізвище, ім'я та по батькові (*Клим Миколайович Джура* (7)).

Реальні імена в дитячих художніх творах доповнюють онімами, використаними на позначення вигаданих денотатів. А. Суперанська вважає: «Нереальна, вигадана ономастика є ще одним ярусом, ще однією знаковою системою, створеною за моделями реальної ономастики з матеріалу загальних назв» [22, с. 153].

Заслужують на увагу промовисті імена з прозорою внутрішньою формою, які спонукають читача до декодування інформації, закладеної в назві (наприклад, *Недоладько*, *Недочеревик* (16), *Поганий Поганисько* (12)). Вони, окрім стандартної для власних назв номінативної функції, виконують і характеристичну функцію, надаючи читачеві додаткову, конотативну інформацію, що містить і вказівку на певні прикмети носія, і його оцінку. Зокрема, антропоніми *Недоладько* і *Недочеревик* утворені за допомогою словотворчого форманта – префікса *недо-*, який указує на незакінченість дії та на неповноту ознаки. Ім'я *Поганий Поганисько* має яскраво виражену негативну конотацію. Л. Воронина пояснює оніми у творі. Художній текст містить чіткі мотивації найменувань *Засць* і *Жук*, напр.: – *На всю операцію нам відведено 15 хвилин! – мовив завжди веселий Засць, показуючи довгі передні зуби* (2, с. 40); *Він завжди жужжав, як той жук* (про *Жука*) (2, с. 41). Отже, прізвиська – це різновид антропонімів, який найчастіше має характеристичний зміст. Вони, на відміну від імен і прізвищ, зазвичай є експресивними елементами відкритої чи прихованої характеристики персонажа: «Прізвисько – це неофіційне одно- чи багатоконпонентне найменування особи чи кількох осіб, яке дає найменувальник, щоб наголосити на особливій домінувальній рисі, що вирізняє денотата серед інших, ідентифікує, конкретизує його. Прізвиська обов'язково емоційно насичені – негативно (найчастіше) чи позитивно (рідше)» [3, с. 233].

Прізвиська у творах для дітей і юнацтва містять прозору доонімну семантику: *Баран* (9) – про людину слабких розумових здібностей, *Музикант* (7) – прізвисько хлопця Кліма, який займається музикою, *Хуба-Буба* (12) – прізвисько директора школи, яке він отримав за вади вимови. Прізвиська – вторинні назви дійових осіб, які нерозривно пов'язані зі змістом і структурою тексту і є основним ключем до розуміння персонажа літературного твору для дітей і юнацтва. Добір ідентифікаторів з огляду на зовнішні ознаки та характер – один із ключових принципів утворення прізвиськ в українській мові.

Окрім антропонімів, у сучасних повістях-казках функціують й інші різновиди онімів: топоніми (*країна Драконія* (11), *країна Жаховиськ* (12), *Країна нямликів* (6), *країна Недоладія* (16)), гідроніми (*Північний Льодовитий океан*, *Червоне море* (6), космоніми (*планета Летючих Жабок* (8), *планета Білої Лілеї* (8), *планета Смугастих равликів* (8), *планета Співочих Бананів* (8), *планета Пухнастої Кицунії* (8), *планета Морок* (8), *Фруктова галактика* (8)), зооніми (їжак *Колюша* (28), пудель *Кучкудук* (12), чапля *Леся* (28), зубр *Суддя* (28), ведмідь *Бом* (28), хом'яки *Тут і Там* (28), жаба *Душечка* (28), кінь *Гнідий* (9), корова *Черешня* (9), мавпа *Дзига* (8)), міфоніми (дракон *Омелько* (9), добре чудовисько *Чу Пластиліненко* (12), нямлик *Буцик* (6)). Антропоморфізм образів зумовлює частотний спосіб номінації персонажів, коли онімом стає родова або видова назва тварини, птиці, комахи тощо: *Пацюк* (17), *Дідько* (28), *Щур* (8), *Бабай* (12), *Ропуха* (28), *Орел* (28), *Прокурорський Кріт* (17). Попри те, що ці лексеми оформлені як власні назви, вони не втрачають узагальнювального значення. Більшість зоонімів і міфонімів мають прозору внутрішню форму. Кличка цапа *Бодай* (28) утворена від дієслова *бодати*, цапа *Гордань* (28) – від прикметника *гордий*, лиса *Рудейко* (28) – від прикметника *рудий*. Хом'як *Жменька* (28) названий так за його малий зріст, Муха *Хаха* (28) – за свою безтурботність, коза *Рогаля* (28) – за те, що має великі роги, дятел *Встроминоса* (28) – птах, назва-

ний за свою здатність добати дзьобом дерева, тощо. В. Читай пропонує низку онімів, утворених на основі схожості: їжачок *Колюша* (28); вовк *Криволапка* (28), тигр *Смугар* (28).

Проте трапляються прізвиська, позбавлені характеристичного елементу: *Кефіра* (17), *Дир-Пир* (17). Їх учителі отримали внаслідок редукції імен – *Наталя Никифорівна* та *Дирмидонт Пирмидонтович*. Прізвисько цуценяти *Боник-моник* (9) не має прозорої мотивації, воно побудоване за законами ритмомелодики й виникло внаслідок добирання рими до клички.

За функційними ознаками в текстах творів для дітей та юнацтва поетоніми можуть бути іменами-актантами, які використовують для номінації головних дійових осіб (люди, тварини, об'єкти): *Аля* (16; 17), *Онисько* (9), *Олянка* (6), *Хроня* (15), *Соня* (12), *Гаврик* (10), *Джюльєтта* (10); іменами-фоном, що слугують тлом розгортання подій, вони є лише елементами довколишнього середовища, на яких автор не акцентує уваги: *Земля* (8), *Лондон* (9), *Червоне море* (6), *Вовка* (16), *Тома Козохват*, *Ельвіра Олександрівна* (12), *Клешня* (28), та іменами-характеризаторами, які, не входячи до складу актантів твору, є стилістично забарвленими, мають конотативне значення – вдало характеризують героя чи об'єкт найменування: *Сякусь* (17), *Такусь* (17), *Байдуж* (17), *Недофрейліна* (17), *Мудряк* (28), *Шустряк* (28), *Хитряк* (28), *Хрюндик* (9), *Шнуркогрис* (9), *Гостинний Грушонос* (8). Способи використання літературного оніма в художньому контексті варіюються відповідно до його типу: функцію актантів найчастіше виконують антропоніми, зооніми, міфоніми; для позначення фону використовують топоніми, зооніми, космоніми, гідроніми, рідше фонового значення набувають антропоніми; значення характеризаторів переважно набувають антропоніми, міфоніми та оказіональні топоніми, зооніми. Для імен-актантів характерна синонімічна варіантність, яка полягає у використанні лексико-семантичних, структурних варіантів та контекстуальних еквівалентів: *Клим*, *Клим Джура*, *Клим Миколайович Джура*, *Климчик*, *Поганий Паганіні*, *Музикант* (7).

Використання практично всіх розрядів онімів полегшує дитині сприйняття й розуміння твору, «оскільки однією з особливостей дитячої психології є індивідуалізація довкілля, на рівні мови ілюстрована власними назвами» [2, с. 6]. Зазвичай такі оніми містять яскраво виражену характеристичну семантику.

Висновки. Отже, художні антропоніми є найбільш ілюстративними засобами в межах онімної лексики художнього тексту, однак літературні топоніми також мають потужні характеристичні особливості. Оніми функціують як невіддільний елемент у системі засобів художньої виразності. У сучасних художніх творах для дітей та юнацтва трапляються як звичайні реальні оніми, так і промовисті. Промовисті власні імена є значущим елементом поезики творів, текстотвірним, жанротвірним, стилістично маркованим засобом у художньому просторі дитячого дискурсу.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в докладному вивченні прагматичних особливостей літературних онімів.

Література:

1. Бардакова В.В. «Говорящие» имена в детской литературе. *Вопросы ономастики*. № 7. Екатеринбург, 2009. С. 48–57.
2. Бардакова В.В. Специфика литературной ономастики детской художественной прозы : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02. Волгоград, 2000. 22 с.

3. Белей Л.О. Українська літературно-художня антропонімія як засіб характеристики персонажів. *Українська мова і література в школі*. 1993. № 7. С. 31–35.
4. Бережна М.В. Антропонімія дитячої літератури жанру фентезі. *Нова філологія* : зб. наук. пр. Запоріжжя : ЗНУ, 2007. № 27. 333 с.
5. Васильєва Н.В. Собственное имя в мире текста. Москва: Книж. дом «Либроком», 2009. 224 с.
6. Воронина Л.А. Прибулець з Країни нямликів. Київ : Грані-Т, 2007. 128 с.
7. Воронина Л.А. Таємне товариство боягузів, або Засіб від переляку № 9. Київ : Знання, 2018. 226 с.
8. Воронина Л.А. Таємниця Пурпурової планети. Вінниця : Теза – Соняшник, 2005. 172 с.
9. Дерманський О.С. Король буків, або Таємниця Смарагдової книги. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 160 с.
10. Дерманський О.С. Володар макуци, або Пригоди вужа Ониська. Вінниця : Теза, 2016. 157 с.
11. Дерманський О.С. Маляка – принцеса Драконії. Вінниця : Теза, 2017. 156 с.
12. Дерманський О.С. Чудове Чудовисько. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2017. 272 с.
13. Карпенко Ю.О. Власні назви в художній літературі. *Наукові записки*. Вип. 37. Серія : Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. С. 170–172.
14. Критенко А.П. До теорії власних назв. *Ономастика*. Київ, 1966. С. 18–21.
15. Малик Г.М. Злочинці з паралельного світу. Київ : Знання, 2015. 206 с.
16. Малик Г.М. Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2015. 224 с.
17. Малик Г.М. Подорож Алі до країни с'як-таків. Вінниця : Теза, 2006. 123 с.
18. Михайлов В.Н. Специфика собственных имен в художественном тексте. *Филологические науки*. 1987. № 6. С. 78–82.
19. Романченко А.П. Ономастичний простір літературної казки Всеволода Нестайка. *Записки з ономастики* : зб. наук. пр. Одеса : Астропринт. Вип. 14. 2011. С. 161–171.
20. Рудяков Н.А. Стилистический анализ художественного произведения. Київ : Вища школа, 1977. 136 с.
21. Сколоздра О.Р. Літературно-художня ономастика як предмет дослідження у вищій школі. *Вісник Львів. ун-ту. Серія : Філологічна*. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2010. Вип. 50. С. 355–360.
22. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. Москва : Наука, 1973. 366 с.
23. Фоянкова О.И. Имя собственное в художественном тексте. Ленинград : Наука, 1990. 104 с.
24. Читай В. Правдиві історії Чарівного лісу. Львів : Видавництво Старого Лева, 2011. 77 с.
25. Шебештян Я.М. Виразальні можливості літературно-художньої зоохімії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія*. 2005. № 12. С. 71–73.

Yuldasheva L. Literary homonyms as a foundation for the design of the artistic world in the works for children and youth

Summary. The article analyzes the homonym literature fund for children and youth. The purpose of the scientific studio is to analyze the functional and semantic peculiarities of works for children and youth by L. Voronina, O. Dermansky, G. Malik and V. Chytai. The declared goal was achieved in response to the following tasks: the clarification of the role of literary homonyms in structuring the artistic space of works for children and young people; definition of the basic semantic discharges of literary homonyms; analysis of homonyms according to their functional features. In the work, the phenomenon of literary emphasis is comprehended; conceptual terminology device of a theme is more precise and unified. It has been determined that in fiction, the choice of his own name is an extremely important tool for structuring reality. Literary homonyms belong to universal categories of artistic text, promote the implementation of the author's concept of world perception, since homonyms, in addition to denomination, form the historical and cultural background of the work, fill it with figurative content. Literary onyms belong to universal categories of artistic text, promote the implementation of the author's concept of world perception, since onyms, in addition to denomination, form the historical and cultural background of the work and fill it with figurative content. Onyms of one integral aesthetic object form a system, a closed complex, onomasticon, all elements of which are interconnected and serve the realization of the author's plan. The stylistic load of the onym depends on the creation of the writer, aimed at actualizing a certain element in accordance with his plan, and the reader capable of grasping the available subtext of it, drawing on his own experience, as well as background knowledge. It has been determined that the onymic space of works for children and youth is usually constructed taking into account the genre characteristics of the work, the plot of which is a role-playing game as a model of perception of the world and realization of social needs of the child. It is proved that the form of a role-playing game makes it possible to achieve the "communicative equality" of the sender and the receiver of communication and determines the choice of speech resources of a work, of which the most important place is occupied by onyms. The semantic and structural characteristics of the nominal fund representatives are offered. The specificity of functional varieties of literary homonyms is determined. The prospect of further research can be seen in the detailed study of the pragmatic features of literary homonyms.

Key words: literary homonyms, anthroponyms, zoonyms, mythonyms, toponyms, cosmoses, names-actants, names-backgrounds, names-characterizers.